

vel fudes satis. Aut si vnū, aut ad summum alterum deprehēdas erratū, propter illa opus tantum tamq̄ varium reijcias vniuersum, & contēnas: velut si egregio inperfos reprehēdas corpore neuos, vt Horatius inquit. In sūma, quandoquidem hominum linguas nec habeo in manu mea, & liberas decet esse in liberis studijs, nō deprecor quo minus sentiat, loquaturq̄ de opere quisq̄ prohibito. Si enim malum est opus, irasci ob veritatē non debeo: sin bonum, eos qui maledixerint, sua inuidētia exedet tāquam venenum: in quo vno iustissima est inuidia ipsa ceteris in rebus iniuissima. Hoc solum etiam atq̄ etiam rogo, & obsecro: vt si quis à me discesserit, volueritque id scriptis testari, meminerit modestiæ, & sine conuitijs asperisq̄ moribus me, quod ignorauerim, doceat. Nam vt conuitia & grauem fortassis oburgationem mereatur liber, non meretur institutū & conatus animi mei: ita eadem opera fiet, vt ego cū alijs fructum eruditionis illius percipiam, agnoscamq̄ permagnum beneficium, atq̄ habeam gratiam immortalē: & ipse melior magister tum se profuisse intelligat, tum doctrinæ suæ nulla immodestia, quæ peior est quàm inscitia, corruptæ & inquinatæ laudē amplissimam auferat. Neq̄ absit ab studijs humanitatis humanitas, serueturq̄ illa tranquillitas animorum, qua super res omnes alias musæ gaudent. Et incipiamus morē hunc tollere, quem inuidiæ omnibus furia in præstantia studia immiserunt, impetendi & lacerandi eum, quem coniunctissimum nobis charissimumq̄ debebat reddidisse communi studio, ac earūdem inusuram cultura, vt præteream baptismum & charitatem Christi: quandoquidem hæc iā olim surdis auribus inania sunt nomina, & egrijs oculis vanæ sine corporibus vmbra: colamusq̄ literas vt nos delectēt, vt iuuent, nō vt in certamen acerbum cōmittāt, & tela vel eruditionis, vel stili subministrēt, quibus prauos affectus nostros explentes feriamus sauciemusq̄ inimicum. Sed de his rebus erit tēpus, quum locum inueniam dicendi aptiorē. Nunc mihi, vt ad quod cœperam reuertar, tota spes in ijs est, qui candido, qui integro peccatore ad lectionem horum librorū accedent, siue docti sint siue indocti. Deniq̄ ita me cōsolor, si ab hominib⁹ nulla redeat ad nos gratia, non deerunt, quibus adductus impulsusque hanc me operam nauasse nunquam pœniteat. Nam & oblectum esse Erasmo meo, tam me iuuat, quàm nefas fuisset, quod imponeret onus reculare, qui in me & hominis acta mecum amicitia coniunctissimi & præceptoris optime meriti ius ac potestatem habet. Tum interea dum hæc sum meditatus

honestissimo me exercitamento occupasse, & animum mentēque crebris cogitatis honestate ac sanctitate refertissimis imbuisse, quæ promptiorem me atq̄ expeditiorem ad bene & Christiane viuendum reddant. Hæc vna, si cætera desint vniuersa, abunde ampla & magnifica merces est. Postremo vt aliud nihil reputem, nisi me voluisse Augustino, & proinde Christo aliquid studiorum meorum sacrare, præclare mecum actum existimare debeo. Quippe qui etiam frigidę poculum propter se suumq̄ nomen prebitum irremuneratum se non præteriturum pollicitus est: huic quoque meæ voluntati, quam vnā ille curat, gratiam referet: præsertim quum ipse labores omnes meos ita demū ratos mihi esse velim, tio. si Christo eiusque castissimæ & integerrimæ sponſæ Ecclesiæ approbentur.

DE VETERI BVS INTERPRETIBVS HVIVS OPERIS.



ARRAVIT hodie mihi amicus quidā meus, inter colloquendum cū nonnullis fratribus Dominiciani ordinis atq̄ instituti incidisse se in sermonē de his meis cōmentarijs: illos respōdisse inanem me operam atq̄ industriam ludere, ac potuisse huius tēporis compedium facere, quum in libros Augustini de ciuitate dei scripserint predicatorij quidam fratres ad miraculū eruditē, dextrē, exactē, foeliciter, nihil supra. Quæ si sic habet, nimis profecto cōfidens fui, qui me hac ingenij & eruditionis tenuitate scripta vsque adeo miranda superare posse sperarim: & demens, qui tantam lucē mea facula obscurari posse crediderim: & stultus, vt non illis sim vsus potius, sicut Valerij Probi, Seruij, aut Donati cōmentarijs: & male feriatus vt vltro tanti tēporis fecerim iacturā actū agendo, quod aiunt: & Erasmus ipse imprudens, qui nouos commentarios mandari scribēdos, vbi tales essent veteres: & doctissimus quisque ineptissimus huic nostræ operę votis fauendo, scilicet, vt illi fratres putant, lu peruacaneæ. quos ego fratres deierare ausim, ne literā quidē in illis cōmentarijs legisse, titulos vidisse solummodo: aut si legerunt, & probāt, planē similes sunt ipsi cōmentatorū. Vt nūquā fuit animus refellere tam apertam inscitiam, tam insipidas expositorū ineptias, nō collegi locos aliquot in primis ridiculos, & imperitos: ex quibus de opere toto qui nō legissent, possent iudicium facere. nec profecto fuit